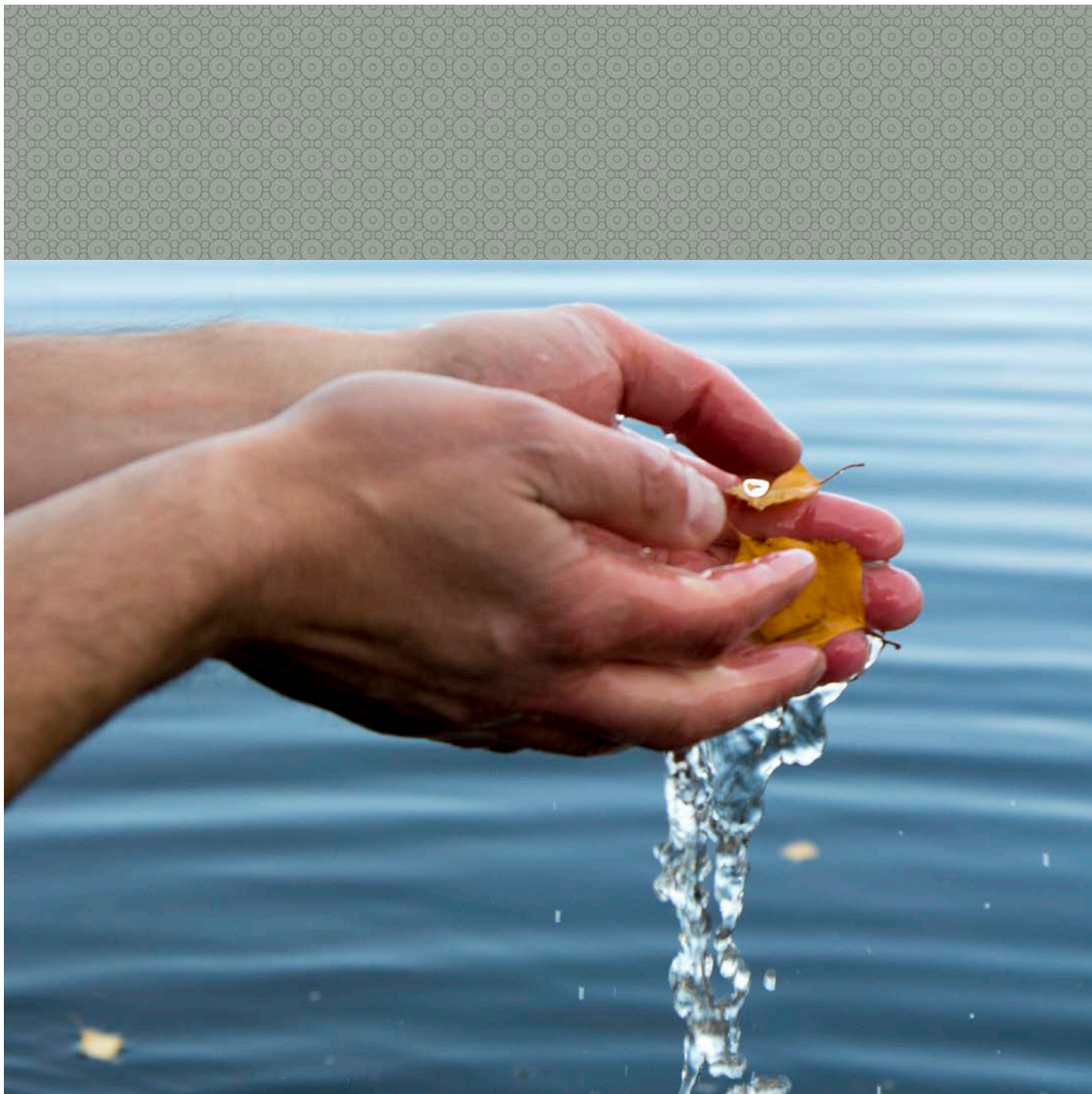

Narkotikaspår i avloppsvatten 2018

LÄNSSTYRELSEN
ÖSTERGÖTLAND

Narkotikaspår i avloppsvatten 2018.

Kontaktperson Lotta Hjalmarsson Österholm, Länsstyrelsen Östergötland,
Telefon, direkt: 010-223 52 81
E-post: lotta.hjalmarsson-osterholm@lansstyrelsen.se
Webbplats: www.lansstyrelsen.se/ostergotland

Fotografier Camilla Zilo

© Länsstyrelsen Östergötland 2018

Sammanfattning

Det regionala ANDT-rådet erbjöd samtliga länets kommuner att delta i mätningar av narkotikaspår i avloppsvatten under 2017-2018. Samtliga länets kommuner beslutade att delta. Tre provtillfällen genomfördes under 2018 och analyserades av Swetox i Södertälje.

Mätningarna säger inget om hur många som använder narkotika i respektive kommun. Mätningarna kan endast visa hur många mikrogram/kubikmeter vatten per 1 000 invånare som finns i avloppsvattnet. Det innebär att det inte heller går att utläsa något om ålder eller kön på användarna.

Det mätningarna visar är att det finns spår av narkotika i samtliga deltagande kommuners avloppsvatten. Liksom föregående år är cannabis vanligast förekommande men även spår av amfetamin, vilket återfinns i varierande omfattning i samtliga kommuner. När det gäller kokain finns även det över hela länet men i mindre omfattning.

Mätningarna kan användas som komplement till andra kartläggningar och tillsammans kan dessa ge en bild av hur narkotikasituationen är i kommunen. Denna kartläggning visar att det finns bruk av narkotika i samtliga kommuner och därmed bör alla kommuner vidta insatser för att nå det nationella och regionala målet *"Ett samhälle fritt från narkotika och dopning, med minskade medicinska och sociala skador orsakade av alkohol och med ett minskat tobaksbruk"*.

Innehåll

Sammanfattning	3
Innehåll.....	4
Resultatrapport mätningar av narkotikaspår i avloppsvatten	5
1. Bakgrund.....	6
2. Syfte	8
3. Metod – arbetets gång.....	9
Provtagning av utgående vatten.....	12
4. Fakta cannabis, amfetamin och kokain	13
6. Resultat	15
Jämförelse med andra kommuner 2016-2018.....	19
7. Utvärdering och reflektion	21
9. Framtid	22

Resultatrapport mätningar av narkotikaspår i avloppsvatten

Regeringen har satt upp ett mål om att inom en generation sluta de påverkbara hälsoklyftorna. Under de senaste åren har antalet dödsfall som orsakats av läkemedels- och narkotikaförgiftningar ökat, denna dödlighet slår inte jämlikt i befolkningen. Regeringen har inom ANDT-politiken som ett övergripande mål, att verka för "Ett samhälle fritt från narkotika och dopning, med minskade medicinska och sociala skador orsakade av alkohol". Det regionala ANDT-rådet konstaterade redan 2011 att en förutsättning för att arbeta mot det övergripande målet, är att veta hur stor omfattning narkotikabruket har i länet.

Det pågår olika former av mätningar och under 2014 väcktes en nyfikenhet kring om det är möjligt att komplettera dessa med mätningar av narkotikaspår i avloppsvatten. Under 2014 testades metoden att mäta narkotikaspår i avloppsvatten i en av länets kommuner. Under 2016 genomfördes mätningar i tolv av länets kommuner och under 2017 och 2018 har samtliga kommuner deltagit vid tre provtillfällen.

Årets resultat visar att det finns narkotikabruk i samtliga länets kommuner och att det är av en sådan omfattning att det är av yttersta vikt att kommuner, Polismyndigheten, Region Östergötland och Länsstyrelsen fortsatt arbetar aktivt för att nå det nationella och regionala målet om ett samhälle fritt från narkotika.

Länsstyrelsen vill tacka kommunerna och den arbetsgrupp som genomfört kartläggningen och ett speciellt tack riktas till Camilla Johansson, Tekniska verken, Linköpings kommun som bidragit med sina kunskaper men också bistått övriga kommuner i den praktiska hanteringen av proverna.

1. Bakgrund

Regeringen beslutade 2016 om en samlad strategi för alkohol-, narkotika, dopnings- och tobakspolitiken (ANDT) gällande perioden 2016-2020. Det övergripande målet är *"Ett samhälle fritt från narkotika och dopning, med minskade medicinska och sociala skador orsakade av alkohol och med ett minskat tobaksbruk"*.

När det gäller narkotika finns det kunskapsluckor om hur stort missbruket är. Enligt Folkhälsomyndighetens folkhälsodatabas 2013-2016 har 1,6 procent av kvinnorna i riket använt cannabis senaste året, i Östergötland var andelen 1,1 procent. Bland männen var andelen i riket 3,2 och i länet 2,8 procent.

Under senaste året har det pågått en debatt om den ökade narkotikarelaterade dödligheten och dess orsaker. Sverige har en ökande narkotikadödlighet vilket är oroande och måste tas på största allvar.

I länet finns ett regionalt ANDT-råd som verkat sedan 2011. Det leds av Landshövdingen och i övrigt finns representation från Polismyndigheten, Region Östergötland och fyra av länets kommuner. Det regionala ANDT-rådet diskuterade redan vid sitt första möte hur stor narkotikakonsumtion vi har i Östergötland och om det på något sätt går att mäta.

Under perioden 2014-2019 genomförs därför en ungdomsenkät i länets kommuner, *"Om mig"*. Enkäten är ett samarbete mellan Region Östergötland, länets kommuner och Länsstyrelsen Östergötland. Elever i grundskolans årskurs 8 och årskurs 2 på gymnasiet besvarar enkäten och svarsfrekvensen har varit mycket god. Ett av de områden som undersökts är elevernas narkotikaerfarenheter.

I regionala ANDT-rådet beslutades det att verka för en kartläggning av det kända narkotikamissbruket. Region Östergötland beslutade att under perioden 2016-2020 utveckla en enkät där socialtjänst, polis, beroendevård, ungdomsmottagningar med flera besvarar bland annat hur många klienter/patienter de mött under en tremånadersperiod och vilka preparat som missbrukas. I det arbetet samverkar Region Östergötland, polisen, Länsstyrelsen och länets kommuner.

2014 väcktes intresset för att genomföra mätningar av narkotikaspar i avloppsvatten och Norrköpings kommun genomförde ett antal provtagningar med stöd av personal från Karolinska Universitetssjukhuset i Huddinge. Tillvägagångssättet presenterades vid ett möte med regionala ANDT-rådet och vid ett seminarium. Dessa

provtagningar väckte stort intresse och det regionala ANDT-rådet erbjöd länets kommuner att delta i en gemensam insats under 2016. Tolv av kommunerna deltog i dessa gemensamma provtagningar som redovisades i en rapport på ett seminarium under november 2016. Under 2017 erbjöds återigen länets kommuner att delta i en serie provtagningar under 2017-2018, samtliga kommuner har deltagit i tre mätningar vardera under 2017 och 2018.

Sammantaget borde mätningarna kunna ge en mera fyllig bild av nuläget i länet och därmed också bidra till en utveckling av tidiga insatser, stöd, vård och behandling. Det är angeläget att resultaten används av olika aktörer för att minska tillgång och missbruk samt att stöd och behandling anpassas efter de lokala behov som finns.

2. Syfte

Syftet med analyserna är att ta fram omfattningen av användning av cannabis, amfetamin och kokain på befolkningsnivå.

3. Metod – arbetets gång

Den arbetsgrupp som bildades under 2016 av länssamordnaren för det ANDT-förebyggande arbetet har fortsatt sitt arbete, dock med något färre deltagare:

- Camilla Johansson, Tekniska verken i Linköping, Linköpings kommun
- Anders Netin, Linköpings kommun
- Petra Isaksson, Norrköpings kommun
- Lotta Hjalmarsson Österholm, Länsstyrelsen Östergötland

Arbetsgruppen förde strategiska och praktiska diskussioner. Datum för proven fastställdes och den tidigare framtagna manualen användes även 2018.

Syftet är att belysa omfattningen av droganvändning på befolkningsnivå. Metoden har arbetats fram av Karolinska sjukhuset i Huddinge och baseras på mätningar av halten nedbrytningsprodukter från ämnen som utsöndras i urin och som via avloppssystemet transporteras till reningsverket.

Efter olika beräkningar kan mängden av narkotika och dess metaboliter som förs in i systemet användas som ett mått på konsumtionen. Detta innebär att massflöden av drogernas nedbrytningsprodukter i urinen undersöks för att beräkna epidemiologiska data, det vill säga omfattningen av drogkonsumtionen i befolkningen.

Det finns flera studier på vattenanalys av droger i Europa och en manual från EMCDDA (Europeiska centrumet för kontroll av narkotika och narkotikamissbruk) med en rekommenderad standard för hur droganalys av avloppsvatten skall genomföras. Under 2018 har analyserna genomförts av Swetox laboratorium, ett nationellt akademiskt forskningscentrum. Johan Lindberg har haft ansvar för analyser och kontakter med länets provtagningsansvariga.

2017-02-16 tillskrev tidigare Landshövding Elisabeth Nilsson samtliga länets kommunstyrelser med en förfrågan om kommunernas deltagande i ett utvecklingsarbete gällande kartläggning av spår av narkotika i avloppsvatten under perioden 2017-2018. Samtidigt informerades ansvariga vid de lokala reningsverken och de lokala preventionssamordnarna eller motsvarande i länets kommuner. Samtliga

länets tretton kommuner valde att delta i ett gemensamt utvecklingsarbete.

En plan fastställdes för 2018 med tre provtagningar i respektive kommun av inkommande avloppsvatten till reningsverket vid tre specifika helger, 20-23 april, 8-11 juni och 24-27 augusti vilka genomfördes som 72 timmars helgprov. Provtagningen startade kl. 08:00 fredag och avslutades kl. 08:00 måndag.

Arbetsgruppen tog beslutet att samtliga tre provtagningar skulle genomföras och därefter skulle resultaten redovisas i en kort rapport och vid ett seminarium den 30 november 2018.

I andra kommuner som analyserat cannabis, amfetamin och kokain har provtagningen utförts under ett dygn (24 timmar) och inte under en helg som vid dessa provtagningar. Syftet med att välja en längre provtagningstid (72 timmar) var dels att substansen skulle passera genom kroppen och dels att avloppsvatten från reningsverkets hela upptagningsområde skulle hinna komma fram till reningsverket under provtagningsperioden.

Resultatet redovisas i mikrogram/kubikmeter($\mu\text{g}/\text{m}^3$), totalt antal doser per 72 timmar samt doser per 1 000 invånare och 24 timmar. För beräkning av resultat lämnades uppgifter om totalt flöde under provtagningsperioden (72 timmar) samt om antalet anslutna personer till reningsverket.

För att kunna jämföra resultaten med andra kommuner har antalet doser per 1 000 invånare och 72 timmar räknats om till doser per 1 000 invånare och 24 timmar.

Viktigt att notera: När resultaten räknats fram har man utgått från antalet anslutna personer till respektive reningsverk och inte från antalet kommuninvånare. Se tabell nästa sida.

Kommun	Anslutna personer
Boxholm	3 200
Finspång	16 000
Kinda Kisa	3 840
Kinda Rimforsa	2 300
Kinda Horn	800
Linköping	145 200
Mjölby	21 953
Motala	32 489
Norrköping*	135 500
Söderköping	7 100
Vadstena	5 704
Valdemarsvik	2 700
Ydre	1 000
Åtvidaberg	7 451
Ödeshög	4 560

Tabell 1: Antalet personer anslutna till reningsverken

* Inklusiv Söderköping, avloppsvatten pumpas från Söderköping till reningsverket i Norrköping

Den dos en person beräknas lämna via urin beräknas av Swetox, Södertälje till cannabis 125 mg, kokain 100 mg och amfetamin (+metamfetamin) 30 mg.

Provtagning av utgående vatten

Provtagning av utgående vatten

Provtagning av utgående vatten från reningsverken för att se om de narkotiska preparaten som analyserades i inkommande vatten reducerades i reningsverket har skett i Linköpings, Norrköpings och Motala kommuner. Resultaten 2017 visade att halten av cannabis reducerades med 100 procent och amfetamin reducerades med 94-99 procent. Resultaten tyder på bra reduktion i reningsverken. Däremot är reduktionen av kokain lägre, ca 32-85 procent (Linköping 32 %, Norrköping 85 % och Motala 40 %).

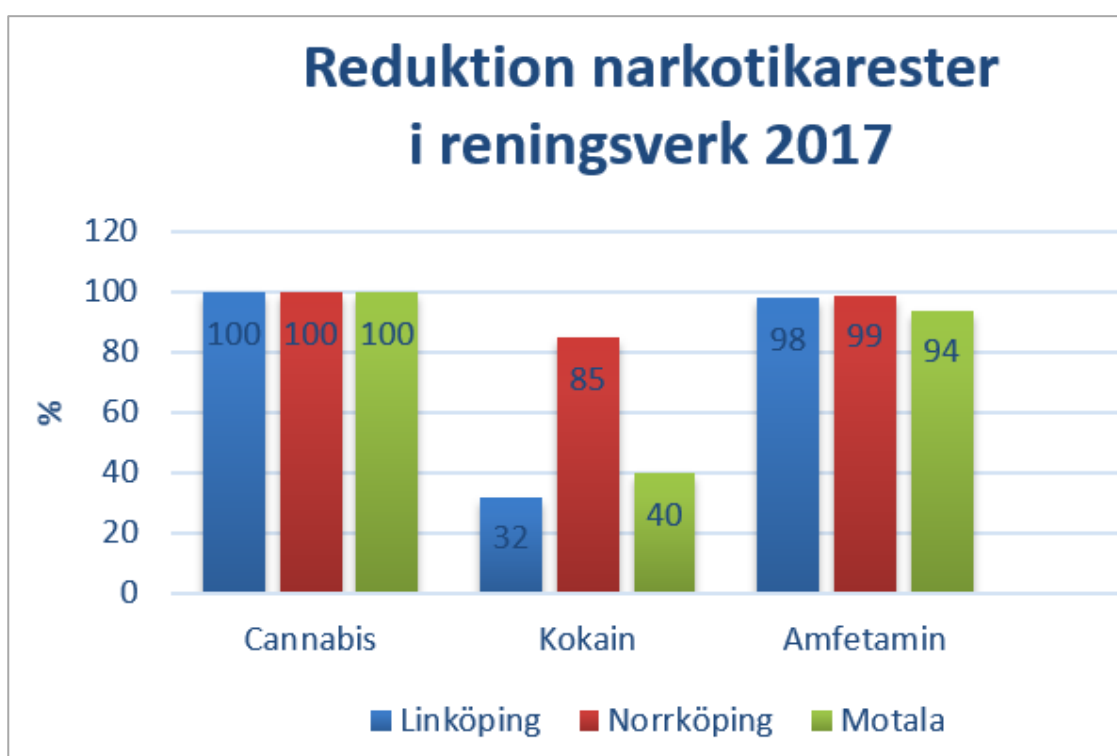

Diagram 1: Reduktion av narkotikarester i reningsverket 2017. Ingen provtagning utfördes på utgående vatten under 2018

4. Fakta cannabis, amfetamin och kokain.

Cannabis är samlingsnamn för narkotiska preparat, bl.a. hasch och marijuana, som utvinns från hampaväxten Cannabis Sativa. Växten innehåller bland annat ämnet THC som ger upphov till ruset. Cannabis är den vanligaste narkotikasorten i Sverige och all hantering av cannabis är kriminaliserad.

Cannabis röks vanligtvis vilket gör att personen snabbt får en rusupplevelse. Ruset varar olika länge beroende på hur drogen används men som mest i ca tre timmar om det svalts. Vid rökning brukar ruset upplevas som mest intensivt inom 15-30 minuter för att sedan gradvis försvinna.

Cannabis påverkar hjärnan i hög grad, särskilt de så kallade "kognitiva funktionerna" som minne, uppmärksamhet, koncentration, analys- och planeringsförmåga. Den som är påverkad av cannabis kan ha svårt att lära sig nya saker, svårt att formulera sig förståeligt, problem att behålla uppmärksamhet och att delta i samtal. Vid upprepat intag av cannabis kan man få mer långvariga nedsättningar av hjärnans kognitiva funktioner vilket ofta kan mätas i upp till flera veckor efter senaste användningstillfället.

¹ Källa: <http://www.drugsmart.com/fakta/>

Amfetamin är ett centralstimulerande medel som tillverkas på kemisk väg. Amfetamin intas oftast som tabletter eller kapslar, men förekommer också som pulver som sniffas eller löses i vätska och injiceras. Amfetamin användes först som läkemedel mot astma då det vidgar luftrören. Idag är användning av medicinsk amfetamin i många länder endast tillåten för behandling av ADHD och narkolepsi.

Eftersom amfetamin tar bort hungerkänslorna leder långvarigt missbruk ofta till minskad vikt och sjukdomar som beror på vitaminbrist och undernäring. Balanssinnet och kroppsrörelserna kan också påverkas att gången blir svajig och rörelserna ryckiga.

Personer som har missbrukat amfetamin länge kan drabbas av rastlöshet, retlighet, sömnlöshet, misstänksamhet, delirium, hallucinationer, ångest, psykos och vanföreställningar.

Kokain är centralstimulerande och framställs från kokabuskens blad. Kokain sniffas oftast eftersom det vanligen förekommer i pulverform. Pulvret kan också lösas upp och injiceras. Crack är en speciell form av kokain som man röker.

Likt amfetamin tar även kokain bort hungerkänslorna och långvarigt missbruk leder ofta till minskad vikt och sjukdomar som beror på vitaminbrist och undernäring. Balanssinnet och kroppsrörelserna kan också påverkas så att gången blir svajig och rörelserna ryckiga.

Typiska tecken vid kronisk kokainsniffning, när man använder ofta, är tjock hals och rinnande näsa, eksem runt näsborrarna och hål i nässkiljeväggen. För den som injicerar kokain, ökar risken för både överdosering och infektioner. Infektioner får man för att man sticker fel och att man använder orena tillbehör, till exempel nålar.

De som har missbrukat kokain länge kan drabbas av rastlöshet, retlighet, sömnlöshet och misstänksamhet. Man kan också få delirium, men det är ovanligt. Det börjar med olika typer av vanföreställningar och ångest och kan leda till psykoser och bör behandlas på sjukhus.

6. Resultat

Resultat från tre provtagningar vardera 2016, 2017 och 2018 av cannabis, amfetamin och kokain i avloppsvatten redovisas per kommun och provtillfälle, dels i tabell och dels i diagram. I tabellen redovisas även medelvärdet av tre provtagningar för respektive år. Resultaten redovisas som doser per 1 000 invånare och 24 timmar.

Tabell 2 (nästa sida): Cannabis, kokain och amfetamin i avloppsvatten 2016, 2017 och 2018. *(Boxholms värden i tabellen för 2016 är högre jämfört med rapporterade värden 2016 då antalet anslutna personer var mindre än vad som redovisades i rapporten. Samma antal anslutna personer 2017 gäller även för 2016).*

Jämförelse 2016, 2017 och 2018											
Kommun/reningsverk	Doser per 1 000 invånare/ 24 h				Doser per 1 000 invånare/ 24 h				Doser per 1 000 invånare/ 24 h		
	2016				2017				2018		
	Prov	Cannabis	Kokain	Amfetamin	Cannabis	Kokain	Amfetamin	Cannabis	Kokain	Amfetamin	
Boxholm	1	24	0,0	4	56	0,3	5	43	0,5	*0	
	2	27	0,8	9	51	0,2	6	81	0	20	
	3	33	0,2	6	57	0,0	14	105	0,2	17	
	Medelvär	28	0,3	6	55	0,2	8	76	0,2	19	
Finspång	1	32	0,0	11	50	1,3	27	47	1,1	*38	
	2	32	0,4	12	44	5,0	15	116	1,0	18	
	3	31	0,2	21	74	1,2	11	84	0,6	33	
	Medelvär	32	0,2	15	56	2,5	18	82	0,9	26	
Kinda, Kisa	1	29	0,0	1	65	0,0	38	41	0,3	*17	
	2	19	0,0	2	25	0,0	3	176	0,0	41	
	3	34	0,1	2	57	0,6	6	119	0,9	24	
	Medelvär	27	0,0	2	49	0,2	16	112	0,4	32	
Kinda, Rimforsa	1	35	0,0	2	25	0,0	11	10	0,3	*0	
	2	17	0,1	3	5	0,0	6	45	0,4	0	
	3	45	0,0	3	60	0,0	10	18	0,0	0	
	Medelvär	32	0,0	3	30	0,0	9	24	0,2	0	
Kinda, Horn	1	3	0,0	4	7	0,0	11	17	0,1	*0	
	2	15	0,0	7	6	0,0	3	50	0,2	0	
	3	25	0,0	11	29	0,4	9	17	0,0	0	
	Medelvär	14	0,0	7	14	0,1	8	28	0,1	0	
Kinda, totalt	1	22	0,0	2	32	0,0	20	23	0,2	*	
	2	17	0,0	4	12	0,0	4	90	0,2	14	
	3	35	0,0	5	49	0,3	8	51	0,3	8	
	Medelvär	25	0,0	4	31	0,1	11	55	0,2	11	
Linköping	1	20	0,4	11	60	0,5	37	19	0,9	*0,8	
	2	41	0,6	15	48	3,5	56	98	0,9	38	
	3	24	0,7	15	96	0,9	15	61	1,2	26	
	Medelvär	28	0,6	14	68	1,6	36	59	1,0	32	
Mjölby	1	19	0,3	24	57	0,3	66	36	0,5	*29	
	2	22	0,5	29	20	0,1	7	104	1,5	49	
	3	25	0,3	42	60	0,3	23	91	0,3	38	
	Medelvär	22	0,4	32	46	0,2	32	77	0,8	44	
Motala	1	27	0,1	24	27	0,2	18	39	0,8	*40	
	2	44	0,7	38	86	0,1	5	71	0,5	44	
	3	37	0,3	24	79	0,2	21	69	0,7	59	
	Medelvär	36	0,3	29	64	0,2	15	60	0,7	52	
Norrköping	1	38	0,6	6	80	1,4	25	78	2,2	*33	
	2	45	0,8	9	57	4,1	41	219	2,7	25	
	3	56	1,0	12	121	2,4	12	115	3,4	31	
	Medelvär	46	0,8	9	86	2,6	26	137	2,8	28	
Söderköping	1				46	0,1	7	36	0,6	*24	
	2				45	1,0	9	121	0,4	20	
	3				54	0,3	11	81	0,7	42	
	Medelvärde				48	0,5	9	79	0,6	31	
Vadstena	1	13	0,1	7	33	0,1	7	33	0,8	*23	
	2	8	0,1	8	86	0,1	1	161	0,0	25	
	3	18	0,5	4	51	0,3	0	48	0,1	18	
	Medelvär	13	0,2	6	57	0,2	3	81	0,3	22	
Valdemarsvik	1	56	0,0	1	102	1,7	9	66	0,9	*0	
	2	56	0,0	1	137	2,0	6	292	0,3	12	
	3	73	0,2	1	224	0,5	15	111	0,8	12	
	Medelvär	62	0,1	1	154	1,4	10	156	0,7	12	
Ydre	1	21	0,0	5	37	0,0	5	28	0,1	*0	
	2	22	0,0	8	29	1,0	2	99	0,0	25	
	3	26	0,0	18	44	0,0	11	33	0,3	35	
	Medelvär	23	0,0	10	37	0,3	6	53	0,1	30	
Åtvidaberg	1	32	0,0	4	40	0,1	11	25	0,1	*5,4	
	2	27	0,3	6	72	3,3	6	65	0,1	20	
	3	30	0,1	6	34	0,0	13	76	0,2	13	
	Medelvär	30	0,1	5	49	1,1	10	55	0,1	17	
Ödeshög	1	32	0,3	6	38	0,2	7	20	0,4	*11	
	2	14	0,4	8	5	0,1	4	52	0,4	14	
	3	4	0,4	12	29	0,3	12	119	0,3	24	
	Medelvär	17	0,4	9	24	0,2	8	64	0,4	19	

*Dessa resultat har tagits bort från medelvärdet p g a tvetydiga resultat

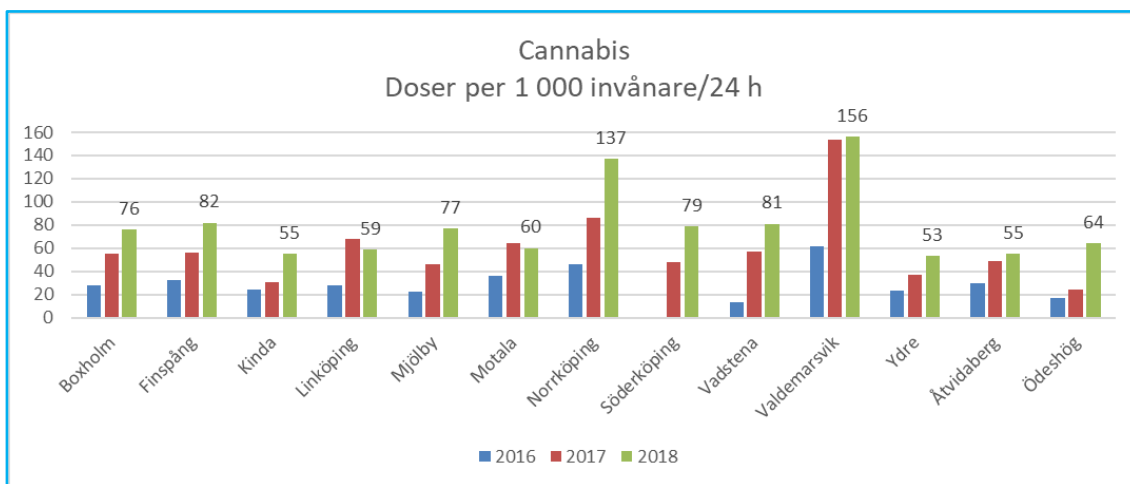

Diagram 2: Cannabis i avloppsvatten. (Ingen provtagning i Söderköping 2016)

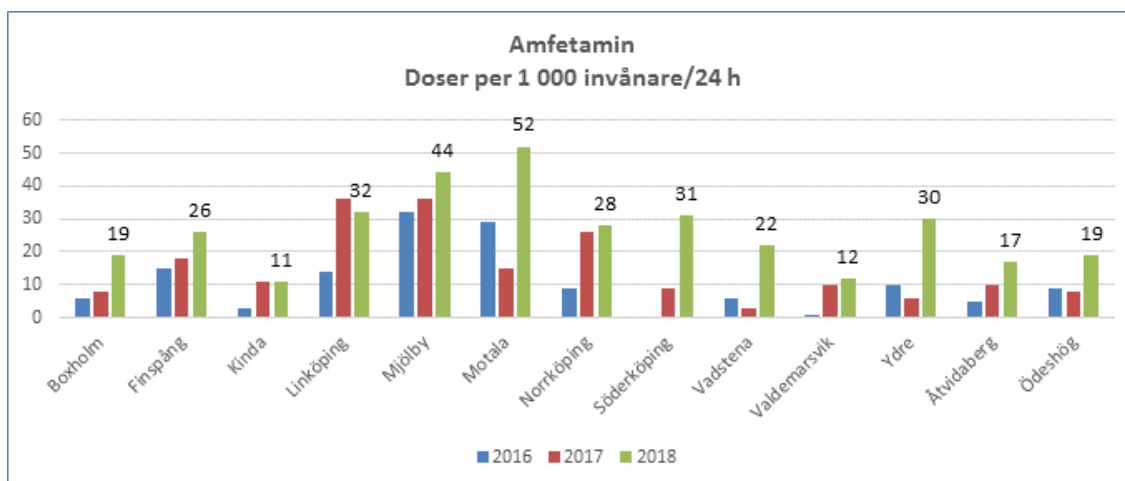

Diagram 3: Amfetamin i avloppsvatten. (Ingen provtagning i Söderköping 2016)

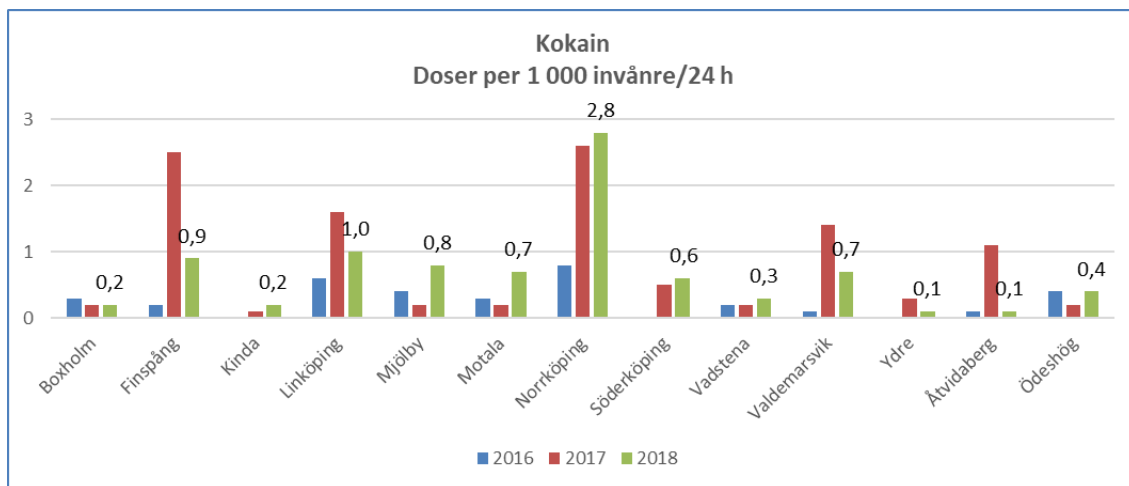

Diagram 4: Kokain i avloppsvatten. *(Ingen provtagning i Söderköping 2016. I Rimforsa påvisades inte kokain 2017, inte heller i Rimforsa, Horn eller Ydre 2016)*

Jämförelse med andra kommuner 2016-2018

Linköpings och Norrköpings resultat har jämförts med tre andra kommuner som analyserar cannabis, amfetamin och kokain i avloppsvatten.

Kommun	Anslutna personer	Antal prov	Karolinska	SWETOX
Gävle	88 217	9	3	6
Linköping	145 200	9	3	6
Norrköping	135 500	11	4	7
Uppsala	182 270	9	2	7
Växjö	69 100	5	1	4

Tabell 3: Linköping och Norrköping jämfört med andra kommuner

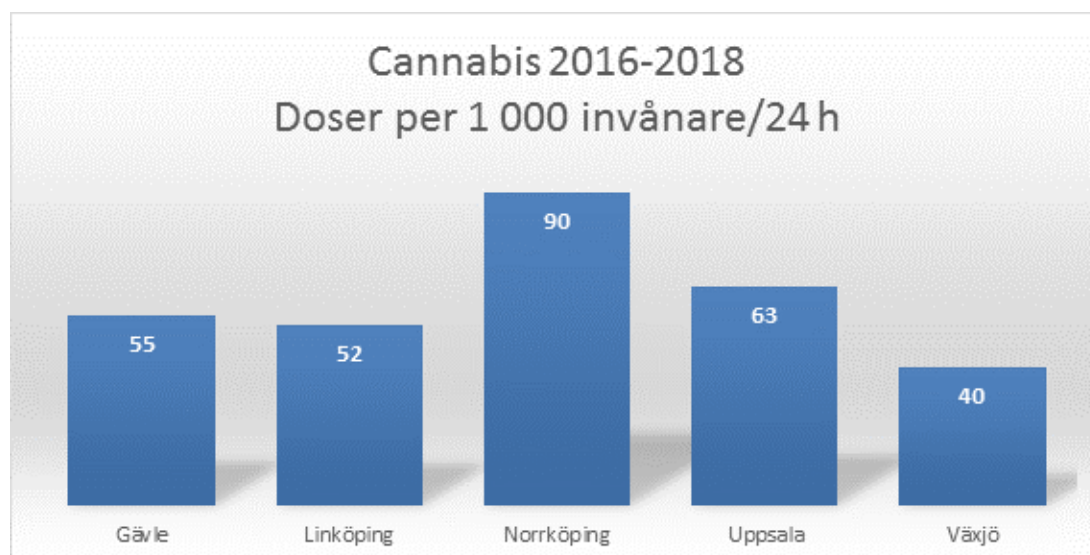

Diagram 5: Linköping och Norrköping jämfört med andra kommuner, cannabis i avloppsvatten

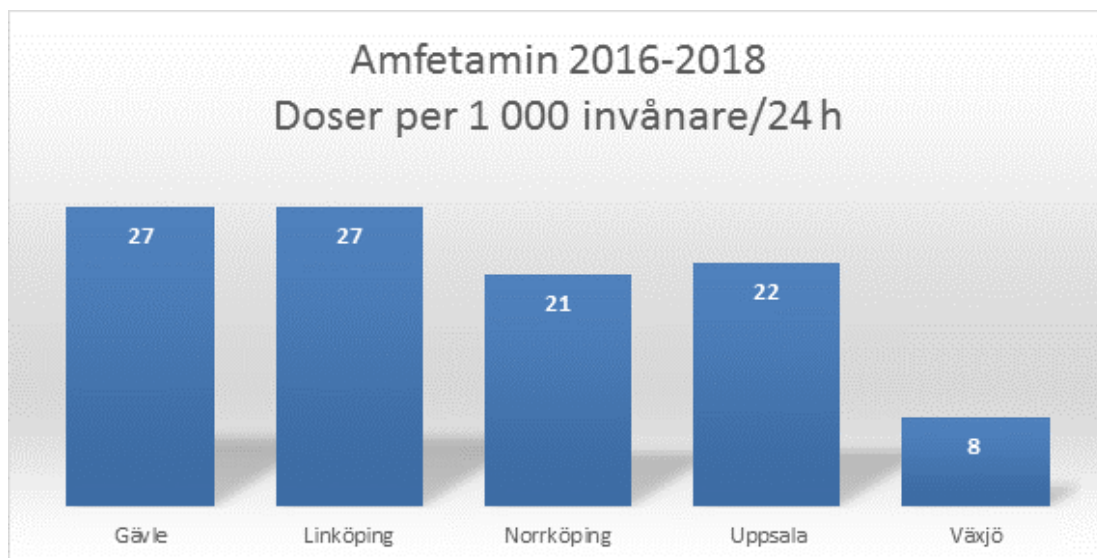

Diagram 6: Linköping och Norrköping jämfört med andra kommuner, amfetamin i avloppsvatten

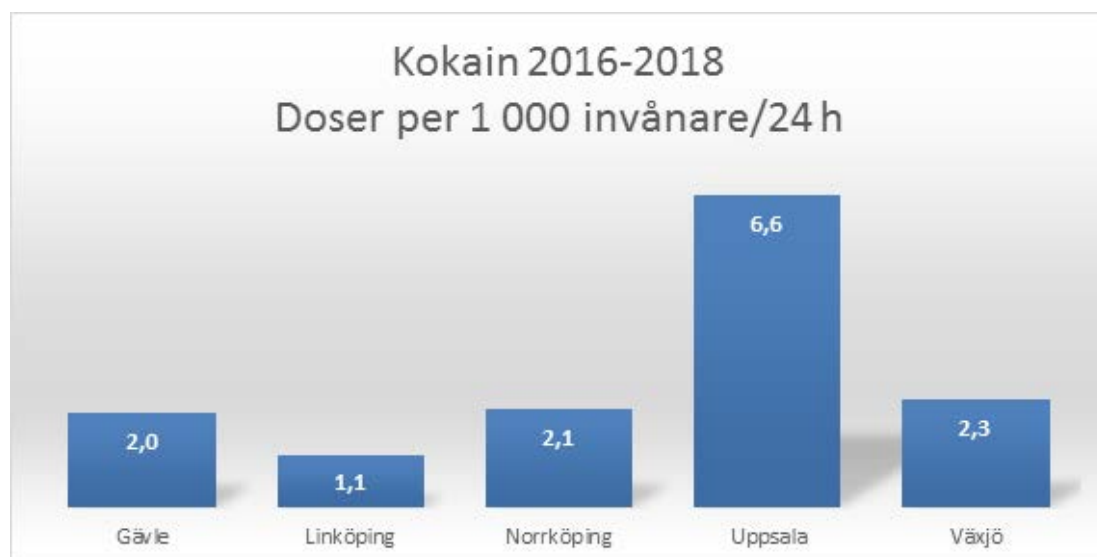

Diagram 7: Linköping och Norrköping jämfört med andra kommuner, kokain i avloppsvatten

7. Utvärdering och reflektion

Mätningarna säger inget om hur många som använder narkotika i respektive kommun, mätningarna kan endast visa hur många doser per 1 000 invånare som finns i avloppsvattnet. Det innebär att det inte heller går att utläsa något om ålder eller kön på användarna. Det mätningarna visar är att det finns spår av narkotika i samtliga deltagande kommuners avloppsvatten, vanligast förekommande är cannabis men även spår av amfetamin och kokain, vilket återfinns i varierande omfattning i samtliga kommuner.

Mätningarna visar att det finns vissa svängningar i resultaten från olika tillfällen. I redovisningen i diagrammen har vi valt att lyfta bort resultaten gällande amfetamin i den första provtagningen då vi tror att de kanske inte är helt korrekta. Det går också att se att preparaten är olika utbredda i länsdelar och kommuner. Vid beräkningar av antalet doser per kommun/reningsverk och dygn har medelvärdet av tre mätningar använts.

Cannabis visar flest dosanvändningar per 1 000 invånare och kokain lägst antal doser i samtliga länets kommuner. Resultaten visar en ökning i jämförelse med förra årets resultat i de flesta av länets kommuner. Det stora antalet narkotikadoser är så pass omfattande att det troligtvis finns grupper i samhället som använder narkotika och som sannolikt är okända för myndigheterna.

Mätresultaten visar på behov av olika insatser i länet både vad gäller prevention samt vård och behandling och polisens insatser mot narkotika. Uppgifterna bör användas tillsammans med den narkotikakartläggning som genomförts i länet under våren 2018 och uppgifter från ungdomsenkäten "Om mig" och andra källor för en mera heltäckande bild.

Kartläggningen visar ett omfattande bruk av narkotika i länet och resultaten bör tas på största allvar. En viss försiktighet med slutsatser utifrån enbart detta material rekommenderas. Det behövs också en längre tidsserie för att se trender och värdera resultaten.

9. Framtid

Efter genomförda mätningar under 2018 lämnar arbetsgruppen nu resultaten till det regionala ANDT-rådet och de medverkande kommunerna i länet för att använda det som en del i en samlad kartläggning gällande narkotikamissbruket. Provtagningarna kommer att fortsätta under 2019 för att skapa en mera långsiktig bild.

Arbetet med analys av narkotikaspår i avloppsvatten är under utveckling och bör fortsatt följas. Resultaten kan användas som en indikation på hur omfattande missbruket är men måste kompletteras med andra mätningar. Mätningarna visar att det finns missbruk av narkotika i samtliga kommuner och därmed bör alla kommuner vidta insatser för att nå målet med *"Ett samhälle fritt från narkotika och dopning, med minskade medicinska och sociala skador orsakade av alkohol och med ett minskat tobaksbruk"*.

Länsstyrelsen Östergötland
Östgötagatan 3 581 86 Linköping
Växel: 010-223 50 00
E-post: ostergotland@lansstyrelsen.se

lansstyrelsen.se/ostergotland

Länsstyrelsen är en statlig myndighet som finns nära människorna i varje län. Vi är en viktig länk mellan människor och kommuner å ena sidan och regering, riksdag och centrala myndigheter på den andra. Landshövdingen är chef för Länsstyrelsen och har i uppdrag att följa utvecklingen och informera regeringen om länets behov.

LÄNSSTYRELSEN
ÖSTERGÖTLAND